

Н.М. Дацун,
канд. фіз.-мат. наук,
доц.
(Донецький державний технічний
університет)

ЄДИНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР В СТАТЄВОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ

Аналіз систем статевого виховання в різноманітних регіонах світу [1] свідчить про необхідність мультидисциплінарного підходу до розробки і реалізації таких систем. Це передусім припускає інтеграцію фахової інформації різноманітного виду (медичної, педагогічної, правової і юридичної, естетичної, етичної і т.д), призначеної для різноманітних категорій населення, що включені в таку систему [2]. Аналіз всіх аспектів статевого виховання показує, що

в процес статевої освіти, навчання і виховання повинні бути включені як активні джерела інформації (традиційні: медичні робітники, педагоги, юристи, сім'я, однолітки, діячі релігії, а також нетрадиційні: робітники соціальних і державних служб, оточення, робітники засобів масової інформації і т.д.), так і пасивні (традиційні: мистецтво, релігія, засоби масової інформації, а також нетрадиційні: інформаційні [3] і комп'ютерні [4] технології).

В 90-ті роки усвідомлена необхідність рішення проблем статевого виховання дітей і підлітків, в першу чергу на правовому рівні. Тут можна виділити міжнародне право і законодавство окремих країн.

1) Міжнародне право. Конвенція про права дитини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН в 1989р., враховує різноманітні аспекти статевого виховання дітей і підлітків і передбачає для держав-учасників [5]:

а) забезпечення освідченості батьків про здоров'я і харчування дітей, про привілеї грудного кормління;

б) розвиток освітницької роботи і послуг у галузі профілактичної допомоги і плануванні сім'ї;

в) прийняття заходів до захисту дітей від вживання наркотичних засобів;

г) зобов'язання захисту дитини від всіх форм сексуальної експлуатації. В плані дій по здійсненню «Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей в 90-і роки» [5] приділена особлива увага охороні здоров'я і харчування дівчаток, а також забезпеченню населення інформацією і послугами з метою попередження вагітностей, в тому числі занадто ранніх.

2) Законодавство України. Демографічна ситуація в Україні (лідерство в Європі по рівню смертності та його перевищення рівня народжуваності, різке старіння нації [6], особливо серед міського населення і в Східному регіоні), високий рівень захворювань репродуктивної системи населення, а також зростання показників юнацької вагітності та її переривання [7] є передвісниками катастрофи національного масштабу. Керівництвом в Україні вжиті зусилля до рішення проблеми статевого виховання дітей і підлітків на законодавчому рівні [8]: внесені зміни в закон «Кодекс про шлюб і сім'ю» (1996р.), пов'язані з сексуальним посяганням у відношенні неповнолітніх; прийняті національні програми планування сім'ї (1995р.) і «Діти України» (1996р.). Крім цього, ведеться робота по організації системи статевого виховання [9].

Особливої уваги при розробці програм по статевому вихованню дітей і підлітків заслуговує досвід ЮНЕСКО по опрацюванню і реалізації регіональних і національних програм з навчання сімейному життю, статевому вихованню і людській сексуальності, виконаних для різноманітних регіонів «третього світу» в рамках проекту «Education et Information en Matiere d'Environnement et de Population pour le Developpment Humain (EPD)». Цей проект характеризується системним і мультідисциплінарним підходом з урахуванням специфіки регіонів і віку.

В Донецькому державному технічному університеті спільно з Донецьким регіональним центром охорони материнства і дитинства розроблена концепція статевого виховання дітей і підлітків, яка інтегрує в собі медичні, педагогічні, правові, етичні, естетичні аспекти, враховує вікову та національну специфіку і базується на використанні сучасних комп'ютерних інформаційних технологій. У вигляді інформаційних компонент нами розроблені комп'ютерні навчальні системи різноманітної вікової спрямованості:

1) Для дітей і підлітків 10-14 років - «Пізнай себе», що містить інформацію про фізіологічні процеси і зміни в психологічній сфері, що відбуваються в період дозрівання дитини, а також про можливі відхилення в статевій поведінці людини.

2) Для підлітків — «СНІД» і «ЗПСШ (Захворювання, що передаються статевим шляхом)», що містять інформацію про збудника захворювання, його розповсюдження, симптоми, ускладнення і наслідки, рекомендації по поведінці, відомості про юридичні аспекти, пов'язані з захворюванням. Ці системи реалізовані для IBM PC/XT/AT в середовищі MS-DOS.

3) Для дітей молодшого і середнього шкільного віку - «Я знаю, що я роблю», що базується на серії лекцій «I know, what I'm doing», підготовлених ЮНЕСКО, про такі шкідливі звички як вживання алкоголю, тютюну і наркотиків.

4) Для дітей середнього шкільного віку — «СНІД і ЗПСШ», що базується на серії лекцій «School Health Education to Prevent AIDS and STD», підготовлених Всесвітньою Організацією Охорони Здоров'я спільно із ЮНЕСКО (превентивна шкільна програма про СНІД і ЗПСШ).

Ці системи реалізовані для IBM PC/AT в середовищі Windows (3.1 або 95) засобами демонстраційної версії гіпермедіа системи HM-Card [10].

5) Для підлітків з метою підготовки до майбутнього сімейного життя і підвищення освіченості про принципи раціонального харчування - «Харчування дітей і підлітків», що включає інформацію про організацію харчування дітей різноманітних вікових груп, в тому числі про природиче і штучне кормління дітей, відомості про основні групи продуктів харчування; контроль засвоєння матеріалу. Вся навчальна інформація об'єднана гіпертекстовими зв'язками з довідковою інформацією про вітаміни, макро- та мікроелементи, білки, жири і вуглеводи.

Реалізація цієї системи виконана для IBM PC/AT засобами HTML і JavaScript і розміщена як HomePage для дистанційної освіти на одному з WWW-серверів Донецького регіону.

Єдиний навчальний інформаційний простір по статевому вихованню дітей і підлітків, поданий описаними системами, охоплює медичні заклади (відділення дитячої і підліткової гінекології, центри планування сім'ї), навчальні заклади різноманітних рівней, центри соціальних служб молоді. На технологічному рівні ці системи інтегрують текстову інформацію, кольорові зображення фотографій, схем побудови людських органів і репродукцій шедеврів світового живопису, а також анімацію як засіб ілюстрації фізіологічних процесів.

Автор висловлює вдячність Колибіну В. (ЮНЕСКО, Париж), який надав матеріали інформаційного центру ЮНЕСКО про реалізацію проекту EPD й про програми профілактики СНІДу й ЗПСШ серед дітей і підлітків, і Щербакову М.В. (Graz University of Technology), який надав демонстраційну версію авторської системи HM-Card.

Список літератури

1. Дацун Н.Н., Матыцина Л.А. Половое воспитание детей и подростков: анализ отечественного и зарубежного опыта // Проблемы репродукции. — 1996.- №1. — С. 10-16.
2. Datsun N., Matisina L., Vovchenko N., Eibelman A. Computer Technologies in Sex Education of and Teenagers: Multi-Cultural Aspects of Human-Computer Interaction / Proc. EWHCI'96. - Moscow, 1996. — P. 244-254.
3. Lunin I.I., Melikhova L.G. Sexual education as model of new education paradigm/ Proc. ICDED'96. — V.1. — P. 83-85.
4. Ляхович А.В., Лозовская А.В. Компьютерная программа — новая форма гигиенического обучения по профилактике ВИЧ-инфекции в учебном процессе // Гигиена и санитария. — 1994.- №8. — С.43-45.
5. Конвенция о правах ребенка // Российский вестник перинатологии и педиатрии. — 1993, т.38, № 5. — С.2-4.

6. Медицина України — тільки факти // Медицина України. — 1996. - №3. — С.9-10.
7. Вовк І.Б. Проблеми планування сім'ї в Україні // ПАТ. -1995.-№2. — С.33-35.
8. Гойда Н.Г. Охорона материнства і дитинства в законодавчих та нормативних документах чи актах України // ПАТ. -1997, №1. — С5-7.
9. Вовк І.Б. Організація системи статевого виховання // ПАТ. — 1995. - №5. — С.36-37.
10. Леннон Дж., Маурер Г. Системи гипермедиа: введение. // Программирование. — 1995.- № 2. — С.48-60.